

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Rastafariántsví – vliv křesťanství
na vznik a vývoj hnutí**

Petra Bartáková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**Rastafariántsví – vliv křesťanství
na vznik a vývoj hnutí**

Petra Bartáková

Vedoucí práce:

Mgr. Kateřina Mildnerová, Ph.D

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Obsah

1 ÚVOD	1
2 VZNIK A VÝVOJ Hnutí RASTAFARI	3
2.1 Jamajka a obchod s otroky	3
2.2 Klíčové osoby vzniku hnutí rastafari	5
2.3 Rastafari jako způsob života	9
2.3.1 Zrod hnutí rastafari	9
2.3.2 Náboženské představy rastafariánů.....	11
2.3.3 Životní návyky a vzhled	13
2.3.4 Užívání marihuany	15
2.3.5 Specifický jazyk	16
2.3.6 Reggae jako symbol rastafari.....	17
3 BIBLE ČERNÉHO MUŽE (THE HOLY PIBY)	20
3.1 Historický kontext vzniku Bible černého muže	20
3.2 Obsahová analýza Bible černého muže	21
3.3 Rastafari a Bible černého muže	26
4 BIBLE ČERNÉHO MUŽE A BIBLE KŘEŠŤANSKÁ	27
4.1 Sledování rozdílů	27
4.2 Trojjedinost Boha	27
4.3 Biblická přikázání	31
4.4 Svatá země	34
5 ZÁVĚR	37

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	39
6.1 Monografie a odborné články.....	39
6.2 Bakalářská práce	40
7 RESUMÉ.....	41
8 PŘÍLOHY	42

1 ÚVOD

Má práce, jak již samotný název napovídá, se bude věnovat rastafariánství jako druhu náboženského hnutí¹, které vzešlo z křesťanského základu. Rastafariánství se stalo velmi populární ve většině západních zemí převážně jako symbol legalizace marihuany. Mezi další obecně známé prvky tohoto pozoruhodného hnutí patří rozsáhlá reggae hudební scéna nebo zvláštní úprava vlasů. Tyto jednotlivé symboly v sobě nesou hlubší sakrální význam.

Během koloniální éry a s ní spojené christianizace byli na Jamajku dováženi afričtí otroci. Ti si s sebou na ostrov také přivezli i své nativní náboženství. Otroctví mělo sloužit jako prostředek k „záchraně“ pohanské duše a obrácení Afričanů na pravou víru. Dalších několik století byli afričtí otroci převychováváni na křesťany. Rastafariánství sice vzniklo mnohem později, ale půdu mu připravila tato dlouhá léta silného působení katolické a protestantské církve. Je tedy jasné, že hnutí nevzniklo samo od sebe, ale pod přímým vlivem křesťanství a křesťanské Bible. Vzniku samotného hnutí také předcházela řada význačných osobností a vydání Bible černého muže neboli Holy Piby, v níž se snoubí text Bible Svaté s africkými představami o společném původu a údělu - otrocké minulosti.

Myšlenka, která mě vedla k výběru tohoto tématu bakalářské práce, plynula ze skutečnosti, že existuje pouze velmi malé povědomí o náboženských představách rastafariánů. Každý zná základní symboly, které jsou často využívány nebo spíše zneužívány na potisky triček či v reklamách bez pochopení jejich hlubšího spirituálního významu. Ten by naší společnosti ovlivněné křesťanstvím mohl být bližší, než se na první pohled může zdát.

---

¹ V cizojazyčné literatuře a zdrojích pojednávajících o této náboženské skupině nenalezneme jiný název než hnutí rastafari, po převedení do českého jazyka pak často hovoříme o rastafariánském hnutí. Existuje také termín rastafarianismus, ale pro jeho blízké konotace se slovy fašismus, kapitalismus nebo rasismus se samotnými rastafariány nepoužívá (Halama 2008: 7).

Hlavním cílem mé bakalářské práce bude definovat základní rozdíly mezi rastafariánstvím a křesťanstvím. První část práce založená na důkladné komparaci dostupné literatury a zdrojů nám pomůže nastínit pozadí i pozdější vývoj samotného hnutí. Metodologie druhé části práce bude spočívat v obsahové analýze vybraných úryvků z Bible černého muže a z Bible křesťanské. Na základě výsledků této analýzy následně představím úzkou provázanost či podobnost hnutí rastafari a křesťanství. Ukážeme si, že rastafariánství je skutečně plodem koloniální éry, která byla zaštitěna křesťanstvím.

2 VZNIK A VÝVOJ HNUTÍ RASTAFARI

2.1 Jamajka a obchod s otroky

Jamajka se nachází v Karibském moři a je součástí souostroví Velkých Antil. Po celé ploše ostrova se nalézají řeky a vodní prameny. Díky tomuto fenoménu zřejmě dostala Jamajka i své jméno. Původní obyvatelé Arawakové, kteří přišli z dnešní oblasti Venezuely a Guiany nazvali tuto zemi *Xaymaca* tzv. Země pramenů. Arawakové osídlili Jamajku kolem roku 700 n. l. a dále pokračovali i k ostatním ostrovům Velkých Antil (Halama 2008: 11).

Arawakové obývali ústí řek podél pobřeží, kde se mohli věnovat převážně zemědělské činnosti. Jejich řemeslná znalost a zručnost se odrážela ve vyrábění kanoí z kmenů bavlnovníku a ve zpracování bavlny. Z ní následně tkali oděvy, houpací sítě, lana nebo vodotěsné střechy. Jejich dovednosti zpracování látek později využila i španělská armáda při výrobě lodních plachet. Arawakové uctívali božského stvořitele nebe a další pozemské bohy představující se buď v lidské, nebo ve zvířecí podobě. Uctívání probíhalo v náboženských slavnostech *arietos*, které byly řízeny výhradně muži (Halama 2008: 11-12).

Během evropských zámořských výprav vedených převážně za účelem nalezení „bohaté kořisti“ nastal obrovský průlom ve znalosti tehdejšího světa (Kašpar 2002: 40). Nejdůležitější roli v tomto období sehrálo Portugalsko a Španělsko, jejichž výpravy přinesly neobyčejné množství nových produktů, ale i mnoho zajímavých svědectví o objevených zemích.

V roce 1494 Jamajku objevil Kryštof Kolumbus a pojmenoval ji St. Jago. Z této doby pocházejí první zmínky o původním obyvatelstvu ostrova. V roce 1511 španělští kronikáři použili nový název ostrova vycházející z tradičního pojmenování Arawaků. Tento název se dochoval až do dnešní doby. Od počátku 16. století byla Jamajka v držení Španělského království, které se snažilo „vytěžit“ z ostrova to nejcennější,

tedy zlato. Při jeho těžbě byli na práci využíváni původní obyvatelé, kteří začali v obrovském množství na následky těžké práce v dolech vymírat. Na konci tohoto století se španělská vláda rozhodla zamezit dalšímu úpadku původního obyvatelstva a snažila se vybudovat rezervace. Díky odporu místních španělských kolonizátorů se tento plán nikdy neuskutečnil. Po neúspěšné snaze Španělského království nalézt na Jamajce zlato, se započalo s budováním husté sítě plantáží bavlníku, cukrové třtiny, citrusů a tabáku (Halama 2008: 12). Již v první polovině 17. století se zde objevují afričtí otroci pocházející ze Zlatonosného pobřeží.

V roce 1655 Angličané po několika letech obléhání dobyli celé území Jamajky a Španělé propustili veškeré otroky. Ti se začali stahovat do vnitrozemských hor a vybudovali nový národ Maroonů². V této době byli již původní obyvatelé Arawakové téměř vyhynutí. V roce 1670 byla Jamajka formálně postoupena Angličanům, kteří poté ostrov užívali jako základnu pro pašování a korzárství na španělská území po celém Karibském moři (Kašpar 2002: 101). Angličané neopomenuli využít ani zemědělský potenciál tohoto ostrova a začali budovat ještě hustší sít třtinových plantáží. Takovýto plán s sebou nesl i potřebu pracovní síly, a tak se opět na Jamajku začali vozit afričtí otroci. Obchod s africkými otroky se stal velice výnosný. Mezi „průkopníky“ v obchodu s otroky patřili Portugalci a Španělé. Ti byli na počátku 17. století překonáni Holanďany a později i Angličany (Halama 2008: 14-15).

Afričané přiváženi na Jamajku pocházeli tedy převážně ze Zlatonosného pobřeží z etnik Ašantů a Fantů a také z Nigérie (Barett 1997: 16-17). Západoafričané si s sebou na Jamajku přivezli i své původní náboženství, které postupem času bylo pod silným vlivem křesťanství téměř opuštěno. Tradiční africké náboženství bylo určitou

---

² Původ slova Marooni (*Maroons*) je odvozené ze španělštiny a francouzštiny a odkazuje k lovcům divoké zvěře nebo všeobecně k „divokosti“. Marooni vedli z vnitrozemských hor partyzánskou válku proti Angličanům (Barett 1997: 30-31).

záminkou pro otrokáře, kteří chtěli své pracovníky převychovat k víře v jednoho Boha.

Od 18. století se na ostrově nejvíce objevovali misionáři z protestantské církve, jako byli baptisté a metodisté. Pod záštitou baptistů dokonce vznikaly samostatné africké kongregace. Mnoho církevních obřadů bylo následně Afroameričany převzato a pozměněno (Barett 2007: 20). Na počátku 19. století se začala uplatňovat státní nařízení, která měla oslabit stále rostoucí „moc“ otroků. Tato nařízení měla ale opačný efekt, lidé se začali sdružovat při pořádání tajných bohoslužeb. Emancipace otroků ve 30. letech 19. století³ sice vedla k získání částečných svobod, ale chudoba a bída stále zůstávala stejná. V roce 1962 se Jamajka stala nezávislou zemí v rámci Společenství národů Velké Británie.

2.2 Klíčové osoby vzniku hnutí rastafari

Emancipace otroků v první polovině 19. století bohužel neměla za následek zlepšení jejich životních podmínek. V této době se velká část obyvatel začala stěhovat do větších měst, kde následně vznikaly rozlehlé chudinské čtvrti a slumy⁴.

Právě tento sociálně-ekonomický úpadek a zoufalství z kulturního vykořenění se stal spouštěcím mechanismem k hledání příčin bídne situace na Jamajce. Řada organizací podlehla ideji *návratu do Afriky*, která se měla stát hlavním řešením „černošského“ obyvatelstva.

Tato myšlenka, repatriace do Afriky, pocházela od Marcuse Mosiaha⁵ Garveyho, který se stal duchovním vůdcem a prorokem všech

---

³ Na Jamajce bylo zrušené otroctví v roce 1834. Stalo se tak po několika opakujících se povstání (Kašpar 2002: 203).

⁴ Největší chudinské čtvrti jsou v hlavním městě Kingstonu, z nichž také pochází řada budoucích rastafariánů i známých představitelů reggae.

⁵ Jméno Mosiah bylo vytvořené kombinací jmen Moses (Mojžíš) a Messiah (Mesiáš) (Foehr 2008: 150).

rastafariánů. Zároveň jej lze považovat za čelního představitele panafricanismu⁶. Marcus Garvey se narodil na jamajské farnosti Svaté Anny v roce 1887 v rodině metodistických Maroonů. Po několika letech základní školy začal pracovat jako tiskař. V roce 1912 se nechal najmout na plavbu po Západní Indii, Střední a Jižní Americe a západní Evropě (Halama 2008: 24). O dva roky později odjíždí do Velké Británie, kde se setkává s londýnskými „černošskými“ intelektuály. Zde získává bohaté znalosti o africké historii a kultuře. Velice na něj zapůsobila také vlivná kniha Casely Hayforda „*Nezkrotná Etiopie*“. Ta vyšla v Londýně roku 1911 a byly v ní obsaženy myšlenky politického odboje a rasové emancipace Afričanů (Foehr 2008: 150). Tato zkušenost jej přivádí na myšlenku zlepšení občanských a politických práv Afroameričanů.

V roce 1914 se Marcus Garvey vrací zpět na Jamajku a pod vlivem sílícího „černošského“ nacionalismu zakládá organizaci *The Universal Negro Improvement Association (UNIA)*, tedy „*Společnost pro všeobecný pokrok černochoů*“. Hlavním cílem této organizace bylo zlepšení vzdělání jamajských „černochoů“ a nalezení ztracené hrdosti na jejich kulturu a původ (Barett 1997: 66-67). Na Jamajce se neseťkal s příliš velkým ohlasem, a tak se vydal do Spojených států amerických, kde se organizace *UNIA* začala rychle rozrůstat. Primárním cílem Marcuse Garveyho bylo sjednocení všech Afričanů a to na půdě jejich rodné země, tedy Afriky. Za vysněnou zemi považoval královskou říši Etiopii, která na rozdíl od ostatních zemí Afriky neměla dlouhodobou zkušenost s kolonialismem. Pod záštitou Marcuse Garveyho také vznikly noviny *Negro World*, které měly svým obsahem podtrhovat a upevnit všechny jeho myšlenky (Foehr 2008: 152). Dále se stal zakladatelem *The Negro Factories Corporation* s celým řetězcem restaurací, tiskáren, hotelů a obchodů, jejímiž vlastníky byli pouze Afričani. V roce 1919 založil lodní společnost *Black Star Line*, která měla sloužit k repatriaci Afroameričanů do svých domovů. Po necelých třech letech provozu této lodní

---

⁶ Panafricanismus usiluje o kulturní obrození a sjednocení všech Afričanů. Dále také propaguje myšlenku repatriace a hrdosti na africký původ.

společnosti byl Marcus Garvey obviněn z daňového podvodu a následně odsouzen k pětiletému trestu vězení. Ten byl změněn po téměř dvou letech na vyhoštění ze Spojených států na Jamajku. Zde působil dále ve svém hlásání emancipace a sjednocení. Později však přesídlil do Velké Británie, kde v roce 1940 umírá. Ačkoliv byl Marcus Garvey významnou osobností, měl také celou řadu nepřátel. Ti nesouhlasili s rasovou dichotomií, kterou často používal ve svých projevech (Halama 2008: 26).

Podle Marcuse Garveyho vzniklo i hnutí garveyistů proklamující ideály nacionalismu, politickou, ekonomickou a kulturní nezávislost „černochoů“ a také respekt před Biblií. Tyto ideály jsou společné i pro rastafariánství (Foehr 2008: 153). Mnoho starších členů hnutí rastafari pochází právě z Garveyových stoupenců (Barett 1997: 2). Nicméně Marcus Garvey odmítal jakékoliv spojení jeho osoby s rastafariány. Sám sebe vždy chápal především jako metodistu, přesto je tato osobnost rastafariány chápána jako stěžejní a je často přirovnávána k biblické postavě Jana Křtitele či Mojžíše. Tento jamajský národní hrdina je dodnes vzorem pro mnohé Afroameričany, ale i Afričany po celé diaspoře i v samotné Africe.

Důležitým činem Marcuse Garveyho bylo vyřknutí proroctví v roce 1916, které zaznělo těsně před jeho odjezdem do Spojených států. Toto proroctví se stalo hlavní myšlenkou celého budoucího hnutí rastafari a znělo: „*Pohlédte k Africe, kde černý král bude korunován, protože den vysvobození je blízko!*“ (Halama 2008: 27). Jak předpověděl, tak se také stalo. V roce 1930 byl korunován etiopský král Ras Tafari Makonnen na Haile Selassieho I.

Ras Tafari Makonnen se narodil v roce 1892 v etiopské provincii Harrare jako syn císařova bratrance Mekonnina, který byl také hlavním rádcem tehdejšího císaře Menelika II. Vzděláván byl francouzskými misionáři a již ve svých osmnácti letech se stal guvernérem jeho rodné provincie Harrare. Ras Tafari se postavil do opozice nově zvoleného císaře Iyasu, který měl úzké vztahy s přívrženci islámu. To bylo pro

křesťanské Etiopany nemyslitelné, a proto byl Iyasu sesazen z trůnu císaře Etiopie. Po jeho pádu přišla na trůn císařovna Zewdita a Ras Tafari byl jmenován guvernérem země a nástupcem etiopského trůnu. Za jeho guvernérské činnosti bylo zrušeno otroctví a Etiopie byla v roce 1923 přijata do Společenství národů. Zasadil se také o modernizaci školství, sjednocení země a upevnění pozice Etiopského císařství na poli mezinárodní politiky. Po nevyjasněné smrti císařovny Zewdity byl Ras Tafari Makonnen v roce 1930 korunován na etiopského císaře a následně přijal jméno Haile Selassie I (Mojdl 2005: 52-55).

Nově přijaté jméno Haile Selassie znamená v amharštině *Moc Svaté Trojice* a odkazuje k dlouhé křesťanské tradici. Důvodů vztahování se k Etiopii jako k zemi zaslíbené je mnoho, ale za hlavní se považuje především dlouhověká tradice „černého“ císařství úzce spjatého s etiopským křesťanstvím. Velice podstatné je zde právě spojení slov černé a císařství, které se odvozuje od královny Azeb Saba Makedy ze Sáby a krále Šalamouna. Jejich přímý potomek král Ras Tafari Makonnen přijímal při korunovaci na císaře také tituly jako *Král králů* či *Vítězný lev z kmene Judova* (Halama 2008: 29).

Jak se zdá proroctví vyřknuté Marcusem Garveym se naplnilo korunovaci etiopského císaře, který byl následně spodobněn s „černým“ Mesiášem, tedy Ježíšem Kristem. Takovéto ztotožnění Krista s císařem nebylo produktem nějaké větší skupiny, ale šlo o spontánní šíření této myšlenky některými garveyovci (Halama 2008: 29).

Vláda Haile Selassieho byla velice rozporuplná. Během jeho zahraničních návštěv si získal mezinárodní respekt. Jeho ambiciózní reformy byly přerušeny pouze vpádem italských vojsk v roce 1935, kdy byl císař nucen odejít do exilu. Během této doby pobýval také v Československu, často je vzpomínán velkolepý pochod Karlovými Vary. Tato návštěva byla také literárně zpracována jako epizoda v díle Bohumila Hrabala *„Obsluhoval jsem anglického krále“*. Teprve až po šesti letech a několika žádostech o pomoc byl Haile Selassie vyslyšen. V nově

osvobozené zemi císař opět navázal na své předchozí reformy. Jeho cílem bylo nastolení centralizované země s rozhodující autoritou panovníka⁷ (Mojdl 2005: 64-65). Nastalo období vládních převratů a vzpour. Vyvrcholením této nejisté doby byl rok 1974, kdy byl císař svrhnut a následně uvězněn. Haile Selassie umírá po pouhém roce věznění ve věku osmdesáti tří let.

2.3 Rastafari jako způsob života

2.3.1 Zrod hnutí rastafari

V předchozích kapitolách jsem se pokusila co nejpřesněji nastínit historicko-kulturní pozadí předcházející vzniku hnutí rastafari. Jedním z klíčových faktorů, který přispěl ke vzniku hnutí, byla kolonizace a s ní spojené „vykořenění“⁸ Afričanů. Dalším důležitým prvkem se stala vůdčí osobnost Marcuse Garveyho. Naplněné proroctví, které jím bylo vyřknuto, spojilo etiopského císaře Haile Selassieho s očekávaným Mesiášem.

Hnutí rastafari tedy vzniklo v bezprostřední návaznosti na korunovaci etiopského císaře Ras Tafari Makonnena v roce 1930. Odtud pochází také samotný název hnutí. Mezi jeho zakládající členy patřili Leonard P. Howell, Joseph N. Hibbert, H. Archibald Dunkley a Robert Hinds (Halama 2008: 36). Všichni tito členové patřili původně ke garveyistům. Nejvýznamnější osobností hnutí rastafari se bezpochyby stal Leonard Howell, který po roce 1930 započal se svou misí ve slumech západního Kingstonu. Později i další členové přicházeli do chudinských čtvrtí Kingstonu šířit své teologické doktríny (Barett 1997: 82-83). Leonard Howell následně zakoupil oblast v horách Svaté Kateřiny, kde vznikla vůbec první komunita rastafariánů Pinnacle. Ta byla

---

⁷ V roce 1955 císař vydal novou ústavu, která mu zajišťovala právní nepostižitelnost. Zároveň byla omezena moc feudálů a nebyly povoleny jakékoliv politické strany. Nová ústava také stanovila, že císařská hodnost zůstane v rodině Haile Selassieho (Halama 2008: 34-35).

⁸ Koncept „vykořenění“ (*rootless*) se používá téměř v každém rastafariánském textu. Odkazuje ke kulturní ztrátě způsobené kolonialismem a zároveň k touze navrátit se do rodné Afriky.

postavena podle vzoru typických horských osad Maroonů. Leonard Howell založil rastafariánskou komunitu o více než 1600 členech. Po několika letech britská vláda celou komunitu násilně uzavřela a její čelní představitelé byli uvězněni. Důvodem tohoto vládou podporujícího policejního útoku bylo neplacení daní a také stížnosti na pěstování marihuany. Pravdou je, že Leonard Howell byl ve své době největším distributorem marihuany na Jamajce (Foehr 2008: 36-41). Po vzoru Pinnacle se začaly po celé Jamajce kupovat pozemky a vytvářet rastafariánské komunity (Barett 1997: 87-89). Zde se již objevují typické znaky způsobu života běžného rastafariána, jako je pravidelné čtení Bible, požívání marihuany, oslava Afriky a „černého“ císaře nebo tanec v rytmu afrických bubnů.

Mezi další čelní představitele patřil Mortimer Planno, který byl rastafariánský filozof, myslitel a učitel nejznámějšího představitele rastafariánství Boba Marleyho (Homiak 1994: 962). V roce 1966 přivítal Haile Selassieho na jeho oficiální návštěvě Jamajky a tak se dostal do povědomí i nerastafariánské veřejnosti. Tato událost se stala pro rastafariány skutečným potvrzením božství „černého“ císaře. Další představitelé hnutí již pocházejí z hudební scény budoucí reggae komunity.

Existence mnoha čelních představitelů přímo vedla ke vzniku mnoha rozličných skupin či odnoží rastafariánství. Nejstarší taková organizace pochází z roku 1934 a nazývá se *Niyabinghi*⁹ (*Nyabinghi*). Tato organizace má upomínat na dobu boje proti krvavému kolonialismu v Africe. Hlavní jádro hnutí vyznává Haile Selassieho jako Mesiáše a hluboce věří v Babylon, který podle nich prezentuje falešného „bílého“ Ježíše Krista. Další taková organizace je zastoupena v *Etiopské ortodoxní církvi*, která byla založena na Jamajce v roce 1969. Tato část hnutí nevidí Haile Selassieho jako Mesiáše, ale jako věrného služebníka boha *Jah*. Jiná skupina rastafariánů, založená na samém počátku hnutí Edwardem Emmanuelem v horské lokalitě Svatého Tomáše, patří mezi

---

⁹ Doslovný překlad *Nyabinghi* je smrt černým a bílým utlačovatelům (Barett 1997:125).

nejstarší a zároveň nejuzavřenější odnož rastafariánství. Nazývá se *Etiopský národní kongres* a je složen převážně z mužů, kteří nosí charakteristické turbany a splývající roucho červené, zelené a černé barvy (Barett 1997: 182). Další významnou organizací hnutí je *Dvanáct kmenů Izraele*, které se v dnešní době těší největší popularity ze strany svých přívrženců po celém světě. Ti vidí etiopského císaře opět jako Mesiáše a *Vítězného Iva z kmene Judova*. Byla založena v roce 1968 a klade veliký důraz na čtení a pochopení Bible (Halama 2008: 45-47). Mezi další důležitou rastafariánskou komunitu patří Shashamane nacházející se v Etiopii. Tato půda byla věnována samotným Haile Selassiem Jamajčanům (Homiak 1994: 961). Rastafariáni si tento čin vysvětlovali jako potvrzení jeho sympatií s náboženským hnutím. Etiopský císař však nikdy rastafariánem nebyl a ani se k nim nehlásil.

2.3.2 Náboženské představy rastafariánů

Rastafari či rastafariánství je monoteistické hnutí kombinující prvky křesťanství a židovství. Vyznávají starozákonného boha – *Jah*, ten je stejně jako v křesťanství trojjediný. *Jah* jako Stvořitel, *Jah* jako Syn Boží a *Jah* jako Duch svatý (Halama 2008: 41). Právě Duch svatý je pro každého rastafariána velice důležitý, neboť představuje jeho vlastní součást sídlící uvnitř jeho nitra.

Klíčovým symbolem rastafariánství je také postava etiopského císaře, který svou barvou kůže pro rastafariány jasně ukazuje, že „Bůh je černý“. Téměř všichni rastafariáni se shodnou na tom, že Heile Selassie je vtělením boha *Jah* a představuje Mesiáše, který má vysvobodit Afroameričany ze světa Babylonu a navrátit je do zaslíbeného kontinentu, tedy do Afriky. Toto jsou základní stavební prvky, na kterých stojí celé hnutí rastafari. Sami rastafariáni nechápou rastafariánství jako víru, chápou ho jako způsob života jako „vědění“. Podle nich se víra dá zmanipulovat nebo může být klamná, ale pokud člověk skutečně ví, pak nemůže být oklamán (Barett 1997: 103-104).

Rastafariáni věří v osvobození se z Babylonu - symbolu zla. Je to svět, ve kterém bylo dovoleno dělat z Afričanů otroky. Je to svět plný přetvářky a hlavně svět „bílých“. Za centrum Babylonu považují Řím, kde žije „bílý“ papež (Halama 2008: 43). Dále také věří v příchod dne, kdy nastane exodus a řád podle jejich boha *Jah* tzv. navrácení Afriky Afričanům, Ameriky indiánům a Evropa bude pouze „bílých“. Opakem Babylonu je Zion, který se podle rastafariánů nachází v Etiopii a po exodu zde na hoře Zion bude spravedlivě vládnout bůh *Jah* společně s vyvolenými, kteří budou žít nekonečným životem. Není tedy divu, že se mnoho rastafariánů stěhuje právě do etiopské oblasti Shashamane. V dnešní době se malé komunity rastafariánů rozšířily téměř na celý Africký kontinent, kde nalézají „zaslíbený domov“.

Samo osvobození z koloniální nadvlády nepřineslo Jamajčanům téměř žádné zlepšení sociální situace. Nedostatek práce i půdy vedly ke vzniku chudých městských slumů. Všechny tyto negativní aspekty jamajského života pak byly dány za vinu Babylonu. Jamajští rastafariáni konstruují svojí identitu v přímém kontrastu vůči Západu jako centra zla a korupce. Proto se celá řada farností zakládala ve vnitrozemských horách, aby byly co nejdále od jamajského zosobnění zla, tedy Kingstonu.

Tak jako křesťané mají Bibli Svatou tak rastafariáni mají Bibli černého muže¹⁰. Ta byla sepsána na počátku 20. století Robertem Athlyim Rogersem, který založil Afro-athlíkánskou konstruktivní Církev¹¹. Rogers chápal Etiopany jako lid zvolený Bohem a Marcuse Garveyho jako apoštola. Ačkoliv zde figuruje „nově“ sepsaná Bible pro Afričany, stále se čte a cituje i z Bible „staré“. Zvláště určující se pro rastafariány stala Bible amharská. Některé odnože rastafariánství jakou je například velice uzavřený *Etiopský národní kongres* čte Bibli Svatou nepřetržitě po celý den (Barett 1997: 127). Rastafariáni se tedy odkazují na Bibli

¹⁰ The Holy Piby - The Blackman`s Bible.

¹¹ Jedná se o afro-karibskou synkretickou církev, která je charakteristická afrocentrickým obsahem.

křesťanskou, ale nezapomínají na to, jak byla dezinterpretována a zneužívána pro mocenské účely nejen za dob kolonialismu. Více se budu této problematice věnovat ve druhé části práce.

2.3.3 Životní návyky a vzhled

Nepostradatelnou součástí života každého rastafariána jsou rituály nazývané shromáždění (*congregations*) nebo setkání (*meetings*). Jejich cílem je meditace a vzývání boha *Jah*. Meditace je používána jako metoda nalezení vnitřního já a probíhá vždy v naprostém klidu a tichu. Členové hnutí také jednou za čas pořádají skupinový obřad, který má stmelovat kolektiv. Rituály jsou složené z modliteb a recitování z Bible, vše je provázané hudbou a užíváním marihuany. Existuje mnoho druhů tzv. setkání pořádajících se jednou za měsíc nebo jednou týdně. Během týdenních shromáždění se diskutují a řeší různé aktuální problémy. Každé takovéto setkání má svého předsedu, nebo-li hlavního bratra, jenž figuruje jako mluvčí skupiny. Při konverzaci má každý člen skupiny prostor pro vedení debaty. Měsíční shromáždění jsou pak více doprovázena modlitbami a liturgickým zpěvem (Barett 1997: 120-126).

Symbolů prezentujících rastafariány existuje celá řada. Mezi nejznámější patří zvláštní úprava vlasů, stravovací návyky, symbol lva a rastafariánské barvy. Záměrně jsem prozatím vynechala kouření marihuany, specifický jazyk a reggae. Těmto prvkům se budu více věnovat později.

Začnu od nejcharakterističtějšího symbolu rastafariánů a tím jsou *dread-locks*. Zvláštní úprava vlasů či *dread-locks* byla, podle některých jejich členů, inspirována fotografiemi masajských a somálských válečníků z Afriky. Později se spíše uplatňuje náboženské vysvětlení, které podává důvod pletení vlasů jako připodobnění se etiopskému vítěznému lvu a zdůvodnění našli i v Bibli Sváté (Halama 2008: 52). Zároveň se takto zvláštní úprava vlasů používá jako symbol, který odlišuje Jamajčany od „divokých“ rastafariánů. Pro samotné rastafariány znamenají sílu,

svobodu a vzdor (Barett 1997: 138). Některé skupiny si nechávají volně růst vousy a odmítají holení, které je podle nich výplodem Babylonu. Stejně tak odmítají jakékoliv chemicky upravené přípravky typu šamponů nebo mýdel. Používají pouze vodu a bylinky, na které jsou horské oblasti velice bohaté. Hřebenem se také valná většina rastafariánů odmítá česat, ale existují skupiny používající hřeben. Ty pak mají i své zvláštní označení „*ti s hřebenem*“¹² (Barett 1997: 139-140).

Rastafariáni mají velice přísné stravovací návyky, nepožívají žádný alkohol, některé druhy masa, koření či sůl. V alkoholu vidí drogu Západu, který jej používá pro zmanipulování lidí (Halama 2008: 53). Nepijí ani mléko či kávu. Z masa smí rastafarián požívat pouze vybraná a „čistá“ zvířata podle předpisů uvedených ve Třetí knize Mojžíšově. Pokud potřebují olej, vyrobí si jej ze sušených kokosových ořechů. Dodržují konzumaci pouze zdravých a čerstvých přírodních potravin, které nazývají *I-tal*. Potraviny si pěstují sami na malých políčkách bez použití chemických látek. V jejich jídelníčku jsou nejvíce obsažené ovocné šťávy a všeobecně jakékoliv ovoce, které vypěstují. Tento způsob stravy je pro svojí nemalou náročnost obvykle vykonáván pouze ortodoxními horskými rastafariány. Další zajímavostí je samotná příprava pokrmu. Kromě toho, že jídlo musí být v souladu s alimentárními pravidly, existuje také celá řada limitů pro ženy připravující pokrm. Například ženy nesmí vařit či připravovat jídlo během menstruačního cyklu (Barett 1997: 142).

Symbol Iva reprezentuje jejich Mesiáše Haile Selassieho a odkazuje k titulu, který císař obdržel při korunovaci *Vítězný lev z kmene Judova*. Dále také reprezentuje rastafariána a jeho „divokou hřívu“. Lev sám je symbolem Etiopie a zároveň vyvolává respekt a úctu jako král zvířat (Hvízďal 2010: 23-24).

Barvy rastafariántsví pocházejí od původních stoupenců Marcuse Garveyho a tvoří trojkombinaci červené, černé a zelené. (Barett 1997: 143). Barvy jsou samotnými rastafariány prezentované všude včetně

---

¹² V originále se setkáme s názvem „*combsome*“.

oblečení a příbytků. K těmto základním barvám se později připojila i barva zlatá, ta ve složení s červenou a zelenou vytváří základ etiopské vlajky. Červená barva symbolizuje krev obětí v období tvrdé koloniální vlády na Jamajce, černá pak poukazuje na africký původ Jamajčanů a zelená symbolizuje bujnou vegetaci ostrova včetně naděje a konce utiskování (Barett 1997: 143). Zlatá pak ještě symbolizuje bohatství i slunce Afriky.

2.3.4 Užívání marihuany

Marihuana je pro rastafariány svatou rostlinou nebo také trávou moudrosti. Kouření marihuany, kterou nazývají *ganja*¹³ nebo také Šalamounova bylina¹⁴, je určitým duchovním aktem podporující meditaci. Tento fakt vede k řadě problémů způsobených ilegálností jejího užívání a častým represím ze strany jamajské vlády.

Marihuana se na Jamajce používá již od anglické koloniální nadvlády, kdy byla přivezena z Indie. V této době byla užívána především otroky jako uklidňující látka (Halama 2008: 55). Později se zakázala jako látka psychotropní, a tak ji zpočátku sami rastafariáni začali používat spíše jako určitou rebelii vůči Západu. Postupem času se z ní stala *holy ganja*, tedy svatá bylina sloužící ke spojení se s bohem *Jah* (Barett 1997: 129). Opět zde můžeme nalézt teologické zdůvodnění pro její užívání. Na existenci marihuany odkazují podle stoupců rastafariánství také pasáže z Bible Svaté, z první kapitoly knihy Genesis: *Země vydala zeleň: rozmanité druhy bylin, které se rozmnožují semeny, a rozmanité druhy stromoví, které nese plody se semeny. Bůh viděl, že to je dobré.* (Genesis 1,12). Dále se cituje ze Čtvrté knihy Žalmů: *Dáváš růst trávě pro dobytek i rostlinám, aby je pěstoval člověk, a tak si ze země dobýval chléb.* (Žalm 104,14).

---

¹³ Slovo *ganja* pochází z hindského termínu, který se nejvíce rozšířil ve 20. století (Foehr 2008: 202)

¹⁴ Traduje se, že když zemřel král Šalamoun, tak na místě jeho hrobu vyrostla neznámá bylina. Rastafariáni v této bylině spatřují právě marihuanu.

Ganja není rastafariány používána pouze ke kouření jako *spliff*¹⁵, ale objevuje se i jako součást běžné stravy nebo různých léčebných odvarů. Z konopí se dále také tkají látky nebo provazy (Halama 2008: 57). *Ganja* se v nemalém množství pěstuje na nepřístupných místech hor. Je jasné, že distribuce marihuany se přinejmenším omezuje na Kingston, kde žijí velice početné enklávy rastafariánů.

Vidíme, že spirituální užívání *ganji* se zcela liší od našeho pohledu a chápání užívání marihuany. Pro rastafariány je její užití ryze meditační a slouží převážně k navázání spojení s bohem *Jah*. Mnoho členů hnutí se snaží o její legalizaci jako součást náboženské svobody. Problémem je, že rastafariánství není na Jamajce, na rozdíl od Velké Británie nebo Spojených států, uznáno jako legitimní náboženství. Rastafariáni se s tímto údělem již dávno smířili. Stali se jakousi kontrakulturou rebelující proti majoritní společnosti.

2.3.5 Specifický jazyk

Rastafariáni si při četbě Bible uvědomili, jakou sílu mají vyjádřená slova (Halama 2008: 58). A tak začali vytvářet vlastní slova jejich rozebráním a znovusložením. Všechna slova odkazující ke špatnostem byla nahrazena jejich opaky a vznikl tak nový jazyk *Iyarica*. Například předpona *de* v anglickém slově *dedicate* byla odstraněna, protože příliš připomínala špatná slova jako *death* nebo *destruction*. Následně byla nahrazena opačnou předponou a slovo se tím změnilo na *livicate* (Foehr 2008: 213). Takovýchto změn v rastafariánském slovníku nalezneme nespočet.

Z *Iyaricu* se pak vytvořila základní forma rastafariánského symbolu *I'n'I* tvar. Tento tvar se nejvíce rozšířil v 50. letech a jejím prostřednictvím členové rastafari sdělují své spojení a jednotu mezi sebou i mezi bohem *Jah*, jehož jsou součástí. *I* je centrální složka všech rastafariánských slov znamená *I* (já) nebo *you* (ty). Dále také nahrazuje jakékoliv slovo

¹⁵ Jedná se o ručně zabalenou cigaretu marihuany.

označující vlastnictví. Tak vznikla slova jako *Iman* tedy rastaman nebo *Ifric* tedy Afrika (Foehr 2008: 212).

Pro rastafariány se stal jazyk vyjádřením „odporu“ k angličtině jako k jazyku zotročovatelů. Stal se také tím nejrozšířenějším nástrojem boje proti majoritní společnosti. Objevuje se v jejich poezii nebo v textech reggae hudby.

2.3.6 Reggae jako symbol rastafari

Hudební styl reggae se stal nejrozšířenějším médiem přenosu rastafariánských myšlenek a stylu života. Pro tento hudební styl je příznačné, že je daleko důležitější text písně nežli její melodie. Právě skrze text se posluchač má s písní a s jejím vnitřním obsahem ztotožnit. Reggae dnes šíří rastafariánské myšlenky po celém světě. Velké popularity se pak těší v Ghaně, Mali, Senegalů nebo v Gambii. Reggae zároveň také slouží ke spirituálnímu spojení mezi samotnými rastafariány, kteří žijí na různých místech (Savishinsky 1994: 22-27). Vzniku reggae předcházela řada hudebních žánrů i „tradiční“ africké bubnování.

Původ rastafariánské hudby nalezneme v Africe přesněji u potomků bývalých otroků pocházejících z oblasti dnešní Ghany. Ti si s sebou ze svého domova přivezli i „tradiční“ umění bubnů, které se později stalo základem hudebního stylu *burru* (Halama 2008: 61). *Burru* bubny tak stály za zrodem pozdější rastafariánské hudby, která nese stejný název jako její první organizace *Niyabinghi*.

Základem *niyabinghi* je zvuk tří bubnů. Tradiční bicí souprava obsahuje velký basový buben neboli *thunder*, který drží základní rytmus a hraje se na něj paličkou. Další buben se nazývá *funde* a pomáhá udržet hlavní či tepový rytmus. Posledním je rytmický buben neboli *repeater*. Ten vytváří harmonii celé melodie, jež se rozbíhá v protirytmech a synkopuje (Neuman 2005: 26-27). Nejvýznamnějším představitelem této rastafariánské hudby byl Jamajčan Oswald Williams známý pod

přezdívkou Count Ossie. Ten svým zápalem při bubnování zvýšil účinnost a hloubku rastafariánského náboženského rokování¹⁶.

Počátky formování reggae hudby nalézáme v 50. a 60. letech. V této době se smícháním karibského kalypsa, jamajského menta a amerického rhythm'n'blues zrodilo ska. Ve stejné době bylo v Kingstonu založeno i legendární nahrávací studio *Studio One*. Po rychlém vzestupu ska přišla v polovině 60. let další novinka rocksteady. Rocksteady se liší od ska především v rychlosti tempa, které se postupně zpomalilo a zklidnilo (Hvízda 2010: 12-13). Své počátky zde má i skupina The Wailers, kde vystupoval budoucí čelní představitel rastafariánství Bob Marley.

Ve stejné době se začaly na hudební scéně objevovat silné texty akcentující chudobu a pouliční násilí. Pocházely od muzikantů z kingstonského ghetta, kteří si říkali „*rude boys*“. Mnoho pozdějších reggae hvězd si prošlo právě tímto obdobím (Foehr 2008: 107).

Reggae přišlo na přelomu 60. a 70. let a vystřídalo drsné „*rudie*“ období. V textech se začala proklamovat jednota a „černošská“ hrdost. V tuto dobu vstoupil do reggae hudební scény již výše zmíněný Count Ossie a začlenil do ní rasta bubny (Foehr 2008: 113). Texty začaly více reflektovat a následně šířit rastafariánské myšlenky a filozofii. Vznikly písně jako „*War*¹⁷“ nebo „*Exodus*¹⁸“ pocházející od Boba Marleyho.

Robert Nesta Marley ve světě více známý jako Bob Marley se narodil v roce 1945 ve farnosti Svaté Anny¹⁹ otci britského kapitána a maroonské ženě. Společně se svou matkou se Bob Marley v deseti letech odstěhoval do kingstonského slumu Trench Townu. Zde se také setkal s Bunnym Livingstonem a Peterem Toshem s nimiž později tvořil

---

¹⁶ V originále *reasoning* (Neuman 2005: 26).

¹⁷ Píseň *War* obsahuje zhudebněný projev etiopského císaře Haile Selasieho a pojednává o osvobození Afričanů.

¹⁸ Píseň *Exodus* pojednává o touženém návratu do Afriky a o vyvoleném lidu boha *Jah*.

¹⁹ Tato farnost již byla zmíněna dříve v souvislosti s narozením Marcuse Garveyho.

kapelu The Wailers (Neuman 2005: 37). Ta ve svém základním složení vydržela pouze do roku 1974, kdy společně natočili poslední album *Burnin*. Bob Marley poté s „novými“ The Wailers vydává další dnes již legendární alba. V roce 1978 u něj lékaři zjistili rakovinu kůže, na kterou o tři roky později umírá ve věku třiceti šesti let.

Důležitou komponentou hnutí rastafari je reggae s čelním představitelem Bobem Marleym, který se stal zvěstovatelem rastafariánských myšlenek a vzorem pro další generace reggae skladatelů i rastafariánů.

3 BIBLE ČERNÉHO MUŽE (THE HOLY PIBY)

3.1 Historický kontext vzniku Bible černého muže

Bible černého muže, známá také jako Holy Piby (The Blackman's Bible), byla sepsána téměř před sto lety Robertem Athlyim Rogersem. V dnešní době je považována za posvátnou knihu rastafariánů. Robert Athlyi Rogers²⁰ se narodil na malém ostrově Anguilla v souostroví Malých Antil. Téměř celé své mládí strávil na cestách po Střední Americe a Karibiku. Mezi lety 1913 - 1917 sestavoval toto nové evangelium pro africký lid, v němž se odráží typické znaky afrocentrismu se silným akcentem na rodnou Afriku.

Podle některých legend pocházejících od čelních představitelů rastafariánství předcházela Holy Piby Svatou Bibli a byla původně napsána v amharštině. Později byla znovuobjevena a znovu sestavena Robertem Athlyim Rogersem (Foehr 2008: 96).

V roce 1920 založil Robert Athlyi Rogers Afro-athlickánskou konstruktivní církev (*The Afro Athlican Constructive Church*). Ta figuruje v Holy Piby jako jediná církev, která byla ustanovena *Božím Svatým Zákonem*²¹ k záchraně etiopského lidu, tedy všech afrických potomků vzhlížejících k Etiopii. Následně byl tento *Boží Svatý Zákon* předán pastýřem Athlyim „dětem celé Etiopie“. Robert Athlyi Rogers také vystupuje ve Svaté Piby jako pastýř²² vyvolený samotným Bohem.

Originál tohoto díla je velice vzácný. Kopie Holy Piby se na jamajském ostrově objevily již v polovině dvacátých let minulého století a téměř okamžitě vyvolala rozruch v podobě silných represí ze stran etablovaných křesťanských církví (Hvízdal 2010: 8).

---

²⁰ Robert Athlyi Rogers zemřel v roce 1931. Datum narození není znám (Rogers 2007: 104).

²¹ V originále *God's Holy Law*.

²² Jeho jméno se poté již užívá v pozměněné formě, tedy Sheperd Robert Athlyi Rogers.

3.2 Obsahová analýza Bible černého muže

Holy Piby nebo také Svatá Piby v sobě nese evangelium, které „promlouvá“ k etiopskému lidu. Pod vedením pastýře Athlyiho vzniká tzv. athlikánství (*Athlicanity*), jenž přináší a šíří právě slovo Boží.

Dílo se skládá ze čtyř knih obsahující kapitoly a ze zvláštní sekce *otázek a odpovědí* vztahující se na principy athlikánství a šíření Božího slova. Kniha je ve srovnání s křesťanskou Bibli velice útlá a kusá, přesto však obsahuje vše podstatné. Do pozdějších verzí Holy Piby²³ se přidávaly i krátké modlitby k nejvyššímu a všemohoucímu Haile Selassiemu. Ty jsou již zčásti psané rastafariánským jazykem *Iyaricou*, proto je velice obtížné je číst. Pro lepší představu uvedu konec z této modlitby v originále:

*„Blessed is the King of Ithiopia
Blessed is he who trodeth in this dispensation
Knowing that he is and forlver will be
The ALMIGNTY - JAH RASTARAFI“²⁴*

Na tomto krátkém úryvku se dá velice dobře ukázat použití *Iyarici*, která nemusí být pro nezasvěcené zcela srozumitelná. Je také patrná aplikace *I'n'I* tvaru odkazující na propojení se s nejvyšším bohem *Jah*.

První kniha Holy Piby pojmenována *Athlyi*²⁵ obsahuje pouze dvě kapitoly nazvané *Stvoření a Mrtvé Přešlo v Živé*. V první kapitole, jak již samotný název napovídá, figuruje všemohoucí Bůh jako Stvořitel věcí i muže a ženy. Kromě počátku stvoření všeho živého a neživého se zde setkáváme i s další paralelou ke křesťanské Bibli, a sice v počtu dnů, kdy Bůh utvářel svět a odpočíval. První věta z první kapitoly o stvoření lidí zní:

²³ Kopie tohoto teologického díla se vyskytují v mnoha zahraničních knihkupectvích, které se zabývají náboženstvím. Obsahují původní text z 20. let a krátké doslovy.

²⁴ Rogers 2007: 21

²⁵ The First Book of Athlyi Called Athlyi.

„Byli různé pleti.“²⁶

Již v první kapitole figuruje explicitně vyjádřená odlišnost barvy pleti. V kapitole *Mrtvé Přešlo v Živé* Bůh vstoupil do těla neznámého mrtvého, jehož tím oživil a dal mu jméno Elijah. Jako Elijah přebýval Bůh mezi smrtelnými lidmi a stejně jako oni i on trpěl. Nedlouho poté se navrátil na svůj nebeský trůn. Zde se také poprvé objevuje Athlyi a jeho církev, která byla pro nejoddanější víru vyvolená samotným Bohem.

Druhá athlijská kniha nazvaná *Shromáždění*²⁷ je svým rozsahem nejdelší. Obsahuje patnáct kapitol, mezi něž kupříkladu patří *Nebe truchlí, Prezentace Zákona, Boží Svatý Zákon k dětem Etiopie* nebo *Nebe a Peklo*. V první kapitole *Nebe truchlí* se setkáváme s truchlením mrtvých matek v nebi nad trpkým osudem „etiopských dětí“, které se staly otroky, protože se odvrátili od Boha. K vyvedení etiopských generací ze stínu utiskujících národů byl pověřen Athlyi. Ve třetí kapitole *Boží Svatý Zákon k dětem Etiopie* obdrží Athlyi Dvanáctero přikázání jakýsi *Boží Svatý Zákon*. Ve zvláštní sekci *otázky a odpovědi* se setkáváme s vysvětlením užívání *Boží Svatý Zákon* a ne pouze *Boží svatý zákon*. Robert Athlyi Rogers chtěl tímto nepatrným přesto symbolicky hodnotným rozlišením velikosti písma oddělit *Boží Svatý Zákon* pro Etiopii a *Boží svatý zákon* pro Izrael. Zvláštní pozornost je také věnována samotnému oblečení, které obdrží Athlyi během přijímání Svatého Zákona od anděla Páně Douglese:

„Anděl Páně oděl Athlyiho do čtyř barev.“²⁸

Těmito barvami byly modrá, černá, červená a zelená. Poslední tři barvy již známe jako panafricanistickou trojkombinaci barev a modrá by mohla symbolizovat spojení s nebeským královstvím. V těchto barvách jsou oděni i ostatní andělé vystupující v knize. Následující kapitoly druhé athlijské knihy nám ukazují cestu šíření Svatého Zákona a získávání

²⁶ V originále „*They were of a mixed complexion.*“ (Rogers 2007: 22).

²⁷ The Second Book of Athlyi Calles Aggregation.

²⁸ V originále „*The angel of the Lord robed Athlyi in four colors.*“ (Rogers 2007: 34).

dalších a dalších následovníků Božího slova. Vyskytuje se zde řada rad a výroků oslavujících jednotu a samostatnost etiopských generací:

„Nezapomeňte se shromáždit a společnou prací budujte Etiopii a její generace.“²⁹

Dále zde také nalezneme souvětí, jež varují před neuposlechnutím těchto doporučení:

„Běda té rase lidí, kteří opustí jejich vlastní a lpí na učení jiných. Oni se stanou jejími otroky.“³⁰

Ve druhé knize se také objevují tři apoštolové z řad čelních představitelů panafricanismu včetně Marcuse Garveyho, po němž je nazvána jedna kapitola. V ní je oslavována myšlenka hromadného návratu do Afriky a činnost Marcuse Garveyho. Mezi další dva apoštoly patřil Robert Lincoln Poston a Henrietta Vinton Davis. V dalších kapitolách se setkáváme s athlikány šířícími Svatý Zákony a věrouku založenou mimo jiné i na vzdělávání se nebo na genderové rovnosti:

„V pravdě, ženy stejně jako muži si osvojí vědu.“³¹

Třetí athlijská kniha je nazvána *Pravda Apoštolů*³² a skládá se ze čtyř kapitol. První kapitola *Pomazání Apoštolů* pojednává o vysvěcení apoštolů kázajících na odlišných místech Spojených států³³. V další kapitole Bůh promlouvá k jeho apoštolům, aby shromáždili „děti Etiopie“ pro návrat do jejich domova:

---

²⁹ V originále „Forget not the assembling of thy selves and unitedly working for the up building of Ethiopia and her generations.“ (Rogers 2007: 45).

³⁰ V originále „Woe be unto a rase of people who forsake their own and adhre to the doctrine of another. They shall be slaves to poeple thereof.“ (Rogers 2007: 45).

³¹ V originále „Verily, the women as well as the man shall develop great in science.“ (Rogers 2007: 68).

³² The Third Book of Athlyi named the Fact of the Apostles.

³³ Odkazuje se zde na činnost představitelů panafricanismu, která probíhala ve velké míře právě ve Spojených státech amerických.

„A stalo se, že apoštol Garvey uposlechl žádost Pána, a svolal děti Etiopie a shromáždilo se jich ohromné množství ve městě New York.“³⁴

V následujících dvou kapitolách třetí knihy opět vystupuje Athlyi jako věrný pastýř mající vizi o budoucnosti etiopských generací. Athlyi obdržel korunu od samotného Elijaha, jejíž hvězda osvětlila cestu všem „dětem Etiopie“. Zjistil, že mohou být spaseni skrze učení Holy Piby a Afro-athlikánskou církev. V poslední kapitole nazvané *Povznesení apoštolů* nalézáme i zmínku o princí Etiopie:

„...neboť princ dětí je povede.“³⁵

Jestliže Holy Piby byla psaná mezi lety 1913 - 1917 a Haile Selassie byl v tuto dobu ve svých dvaceti čtyřech letech jmenován nástupcem trůnu, pak by označení princ mohlo patřit právě jemu. Připomínám, že Haile Selassie se stal později zosobněním boha *Jah* a Mesiáše.

Čtvrtá a poslední athlijská kniha se nazývá *Obezřetnost*³⁶ a obsahuje opět pouze čtyři kapitoly. Zde se setkáváme s trochu zvláštním tématem zaměřeným na technické a vědecké pokroky, které nejsou pro Boha skryty. Dále se zde také vyskytuje velice důležitá věta, která byla pronesena Athlyim:

„Jsem černý. Stvořen k obrazu a podobě Boha našich otců a je Pána, našeho Boha v tobě.“³⁷

Takovéto explicitní vyjádření barvy pleti Boha se doposud v celém díle nevyskytlo. Pouze se hovořilo o Bohu Etiopie. V následujících kapitolách Athlyi interpretuje soubor pravidel a ustanovení pro každodenní život

³⁴ V originále „And it came to pass that apostle Garvey obved the Lord, and he called the childern of Erhiopia and there gathered a great host in the City of New York“ (Rogers 2007: 84).

³⁵ V originále „...for the prince of the children shall lead them“ (Rogers 2007: 88).

³⁶ The Fourth Book of Athlyi called Precaution.

³⁷ V originále „I am black. Made in the image and likeness of the God of our fathers and is of the Lord, our God unto thee.“ (Rogers 2007: 93).

stanovených Elijahem, jejichž platnost je věčná. Mezi tato základní pravidla patřila i možnost odloučení manželského páru:

„Skutky protikladného páru jsou ničivé a jejich osudem je věčné zatracení.“³⁸

Dále se mezi těmito stěžejními ustanoveními objevuje odstavec, který klade velký důraz na dosažení morálních ideálů a víru v lepší budoucnost a spásu. Zásady zmíněné v Holy Piby jsou vlastní i rastafariánům, jenž je pečlivě dodržují:

„Naším mottem je mír. Naše zásada je pravda. Naší nadějí je spása.“³⁹

Poslední kapitola čtvrté athlijské knihy je nazvána *Utrpení*. Athlyi zde předpovídá své uvěznění a trýzeň a také utrpení svých stoupenců kvůli šíření evangelia. V této souvislosti vystupuje v Holy Piby i ďábel, jenž je po vzoru poslední knihy Nového zákona poražen a následně zahnán. Zároveň se zde Athlyi tituluje Mesiášem, jenž šíří Boží slovo. Posledním Athlyio moudrem vysloveným ve Svaté Piby se stala věta:

„Odpustte dvakrát, ale zločin nepromíjejte.“⁴⁰

Následující poslední čtyři strany jsou věnované zvláštní sekci *otázek a odpovědí* vztahující se k principům athlikánství a svatému poslání Bible černého muže.

Text Holy Piby klade velký důraz na emancipaci, sebeurčení a hrdost na africké kulturní dědictví. Mnoho z prvků, které jsou dnes typickými znaky rastafariánů se v Holy Piby nevyskytují. Jedná se například o užívání marihuany, dodržování alimentárních pravidel nebo zvláštní úprava vlasů. Ty naopak můžeme nalézt v Bibli Svaté.

³⁸ V originále *„The deeds of a contrary couple are destructive and their destiny is Hell everlasting.“* (Rogers 2007: 94).

³⁹ V originále *„Our motto is peace. Our standard is Right. Our hopes are salvation.“* (Rogers 2007: 95).

⁴⁰ V originále *„Forgive twice but in the offence thou shalt not forgive.“* (Rogers 2007: 99).

3.3 Rastafari a Bible černého muže

Holy Piby neboli Bible černého muže se v určitých prvcích neliší od Bible Svaté. Bůh zde vystupuje jako tvůrce všeho živého a neživého i jako nemilosrdný pán k lidem, kteří se k němu obrátili zády. Ve Svaté Piby vystupuje Bůh jako Otec Etiopie, hrdé země zkoušené mnoha nástrahami, který se rozhodne zachránit své děti. Jako prostředníka si vybere nejvěrnějšího pomocníka Athlyiu, jenž obdrží *Boží Svatý Zákon*. Athlyi s pomocí tří apoštolů Marcuse Garveyho, Roberta Lincolna Postona a Henrietty Vinton Davis káže toto evangelium hlásající jednotu a bratrství všech „etiopských dětí“, které se v budoucnosti opět sjednotí v zemi jim patřící.

Pro rastafariány se tato slova stala ztělesněním Božího záměru a odpovědí na jejich základní otázky. Ve Svaté Piby bylo jasně napsáno, že „Bůh je černý“ stejně jako jeho lid. Vydání Holy Piby předcházelo vzniku samotného hnutí, přesto se stala nesmírným zdrojem inspirace pro jeho vznik i vývoj.

4 BIBLE ČERNÉHO MUŽE A BIBLE KŘESŤANSKÁ

4.1 Sledování rozdílů

Bible černého muže a Bible Svatá jsou si ve svém základě, jak jsem již několikrát psala, velice podobné. Rozdíly pak můžeme sledovat zejména v jednotlivých postavách. Pro Bibli křesťanskou je charakteristické rozdělení na Starý a Nový zákon. V první části Bible Svaté vystupuje lid vyvolený Bohem Izraelité a zaslíbená země ležící za Jordánským mořem. Do rukou vyvoleného lidu se dostává Desatero přikázání skrze Mojžíše na hoře Sinaj. Mojžíš se stává věrným služebníkem Boha. V Novém zákoně již vystupuje Ježíš Kristus, jenž je zrozen skrze Ducha svatého. Ježíš Kristus zde figuruje jako Mesiáš, tedy Syn Boha. Dále se zde setkáváme s apoštoly hlásající evangelium zachycující svědectví o Spasiteli.

V Holy Piby nebo v Bibli černého muže nalézáme jednotlivé postavy více propojené. Na necelých sto stránkách textu se objevují v pozměněné formě vlastnosti a skutky křesťanských biblických postav. Dále uvidíme, že v Bibli černého muže existuje i analogie k Desateru Božího přikázání a k zemi zaslíbené.

Pro přehlednost jsem vybrala tři témata, mezi něž patří trojjedinost Boha, Svatá přikázání a země zaslíbená. Na nich následně uvidíme základní rozdíly a zároveň i vzájemnou podobnost mezi Biblí křesťanskou a Biblí černého muže.

4.2 Trojjedinost Boha

Pomiňme nyní skutečnost, že trojjedinost patří mezi témata v minulosti velmi diskutovaná na poli křesťanských výkladů a přejdeme rovnou k obsahu tohoto slova. Trojjedinost Boha v sobě nese tři substance, které jsou spojené v jedno. Jeden Bůh pak v Bibli Svaté vystupuje jako Otec, Syn i Duch svatý:

„Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“⁴¹

V Bibli černého muže se vyskytuje podobná přesto odlišná věta:

„Dovolte lidem být pokřtěni ponořením do vody pro očištění jejich nespravedlností ve jménu jednoho Boha, jeho Svatého Zákona a Ducha svatého.“⁴²

Vidíme, že v obou ukázkách se objevuje trojjedinost Boha, avšak v odlišné formě. Na rozdíl od Bible Svaté se v kontextu Holy Piby vyskytuje Svatá Trojice jako Bůh, Svatý Zákon a Duch svatý. Dalším prvkem odlišnosti těchto dvou teologických děl je způsob použití slova Otec. V Bibli křesťanské je pojmenování Otec formou Božského titulu a odkazem ke Stvořiteli:

„A nikomu na zemi nedávejte jméno ‚Otec‘: jediný je váš Otec, ten nebeský.“⁴³

V Holy Piby vystupuje také Bůh jako Stvořitel a Otec, ale téměř vždy se objevuje ve složeném tvaru jako Otec Etiopie:

„Poté Pastýř nařídil jeho následovníkům, aby stáli, a on je učil říkajíc, Velké je Jeho Božské Veličenstvo, Pán Bůh všeho lidstva, Otec Etiopie.“⁴⁴

Zajímavostí je, že Bůh v Holy Piby vystupuje často se jménem Elijah, tedy Eliáš. Mohli bychom nelézt paralelu se jménem biblické postavy proroka Eliáše v Bibli Svaté, jenž byl jako jediný po své smrti odnesen v ohnivém voze do nebe.

Ježíš Kristus neboli Syn Boží vystupující v Novém zákoně naplňuje proroctví o Božím zjevení. Stává se ústřední postavou všech

---

⁴¹ Matouš 28, 19

⁴² V originále *„Let the people be baptized with water by submersion for the remission of their iniquities in the name of one God, his Holy Law and the Holy Ghost.“* (Rogers 2007: 47).

⁴³ Matouš 23, 9

⁴⁴ V originále *„Then the Shepherd commanded his followers to stand, and he taught them saying, great is His Divine Majesty, The Lord God of all mankind, Father of Ethiopia.“* (Rogers 2007: 43).

křesťanských evangelií a je také součástí Svaté Trojice. Na rozdíl od Bible Svaté se v kontextu Holy Piby Ježíš Kristus jako postava Božího Syna nevyskytuje. Figuruje pouze ve zvláštní sekci a to v *otázkách a odpovědích*. Zde se pokládá otázka, zda věří athlikáni v Ježíše Krista. Věřící v něj jako ve služebníka seslaného Bohem, aby hledal a chránil ztracený rod Izraele, nikoliv jako v Boha (Rogers 2007: 101). V Holy Piby převzal Athlyi roli Ježíše Krista, tedy Mesiáše, a zároveň také roli věrného služebníka Mojžíše. V Bibli Svaté je psáno:

„Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista.“⁴⁵

V Bibli černého muže Athlyi obdržel Svatý Zákon, jenž se stává druhou složkou ve Svaté Trojici. Následně vede společně s apoštoly etiopský lid zpět do země zaslíbené. Athlyi stejně jako starozákonný Mojžíš dostává nejdůležitější úlohu prostředníka mezi Bohem a vyvoleným národem. Athlyiova úloha v Holy Piby je dovršena jeho zpodobněním s novozákonním Mesiášem:

„Já jsem Mesiáš vůči Etiopii.“⁴⁶

V Bibli Svaté nalezneme také mnoho odkazů k pastýři a jeho ovečkám, jenž se pojí převážně s postavou Ježíše Krista:

„Já jsem dobrý pastýř, znám své ovce a ony znají mne, tak jako mě zná Otec a já znám Otce.“⁴⁷

Jak dokazuje následující citace, také v Holy Piby se můžeme setkat s termínem pastýř. Za pastýře byl samotným Bohem vyvolen Athlyi, aby vyvedl „etiopské děti“ z útisku západních národů:

---

⁴⁵ Jan 1,17

⁴⁶ V originále „I am Messiah unto Ethiopia.“ (Rogers 2007: 98).

⁴⁷ Jan 10,14-15

„...jako pastýř shromažďuje své ovečky, tak se shromáždí k Bohu, generace Etiopie.“⁴⁸

Poslední složkou či substancí trojjedinosti Boha je Duch svatý vystupující jako součást našeho bytí. Skrze Ducha svatého poznáváme Boha a zároveň jsme jeho elementem:

„A dám vám nové srdce a do nitra vám vložím nového ducha. Odstraním z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa.“⁴⁹

V kontextu Holy Piby se Duch svatý také často objevuje:

„O Bože Etiopie, vaše božské veličenstvo, tvůj duch přišel do našich srdcí, aby přebýval na cestě spravedlnosti...“⁵⁰

V Bibli Svaté se objevuje Duch svatý i jako prostředek, jímž se Bůh skrze člověka stává činným:

„Hospodin sestoupil v oblaku, promluvil k němu a odebral z ducha, který byl na něm, a dal jej těm sedmdesáti starším. Sotva na nich duch spočinul, prorokovali, ale potom už nikdy.“⁵¹

Po vzoru starozákonného Mojžíše byl tímto duchem také naplněn Athlyi a následně prorokoval:

„Naplněn Svatým duchem prorokoval říkajíc: K slunci, na slunci, se sluncem...“⁵²

Na začátku této kapitoly jsem použila verš *Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého*, jenž charakterizuje trojjedinost Boha v Bibli křesťanské. V kontextu Bible černého muže nebo Holy Piby se tento verš v určité

⁴⁸ V originále „...as a shepherd gathers his sheep so shall he gather unto God, the generation of Ethiopia.“ (Rogers 2007: 29).

⁴⁹ Ezechiel 36, 26

⁵⁰ V originále „O Got of Ethiopia, thy divine majesty, thy spirit come in our hearst to dwell in path of righteousness...“ (Rogers 2007: 39).

⁵¹ Numeri 11, 25

⁵² V originále „Being filled with the Holy Ghost he prophesied saying: To the sun, in the sun, with the sun...“ (Rogers 2007: 90).

pozměněné formě také uplatňuje. Největší rozdíl spočívá v charakteru postav. V Holy Piby vystupuje Bůh jako Stvořitel etiopského lidu a je mu dáno jméno Elijah. Boží Syn se sice v tomto kontextu neuplatňuje, ale je nahrazen pastýřem Athlyim v roli Spasitele a správce Svatého Zákona. Duch svatý zůstává nezměněn, protože je součástí všech těchto složek a ty ve svém základním a hrubém obrysu pocházejí z Bible Svaté. Náboženskou víru obsaženou v Holy Piby nejlépe vystihuje věta z ní vyňatá:

„My věříme v jednoho Boha, Stvořitele všeho, Otce Etiopie a pak v jeho Boží Svatý Zákon jak je napsán v knize Piby, upřímnost Anděla Douglese a sílu Svatého Ducha. My věříme v jednoho pastýře Athlyiho.“⁵³

4.3 Biblická přikázání

V této kapitole budu srovnávat zákony dané Bohem v Bibli křesťanské a v Bibli černého muže⁵⁴. Záměrně začnu s Desaterem, které je naší společnosti historicky i kulturně blízké.

Křesťanské Desatero bylo vloženo do rukou Mojžíše pro lid Izraele na vrcholu hory Sinaj, kam Bůh ve své velikosti sestoupil. Mojžíš smí jako jediný vystoupat na horu a přijmout tento Svatý zákon. Společně se zákony obsažené v Desateru mu jsou dána i různá ustanovení a nařízení nejen pro každodenní život. V křesťanské Bibli se Desatero objevuje na dvou odlišných místech, poprvé se s ním setkáme v Druhé knize Mojžíšově Exodus a podruhé se objevuje v Páté knize Mojžíšově Deuteronomium⁵⁵.

---

⁵³ V originále „*We believe in one Gog, maker of all things, Father of Ethiopia and then in Holy Law as it is written in book Piby, the sincerity of Angel Douglas and the power of Holy Ghost. We believe in one Shepherd Athlyi.*“ (Rogers 2007: 50).

⁵⁴ Originální verze všech dvanácti přikázání z Holy Piby je uvedena v příloze.

⁵⁵ Jejich obsah se téměř shoduje. Větším problémem je samotné členění jednotlivých veršů. Vždy jich je deset, ale některé verše se dle rozličných tradic jinak číslují. Já proto použiji členění z tradice katolické a uvedu ukázky Desatera převzatého z knihy Exodus.

V Holy Piby tedy vystupuje namísto postavy Mojžíše Athlyi. Ten také obdrží od anděla Páně Douglase Svatý Zákon k „dětem Etiopie“. Vidíme, že při samotném předání zde již nevystupuje Bůh, nýbrž postava jej zastupující tedy anděl Páně (*The angel of the Lord*). Anděl Douglas obleče Athlyiho do roucha čtyř barev a do pravé ruky mu vloží hůl a do levé Svatý Zákon:

„Jdi a spravuj tento Zákon skrze tvé apoštoly k dětem Etiopie a naříd jim povstat ze stop jejich utiskovatelů.“⁵⁶

Dvanáctero přikázání je tedy daleko rozsáhlejší. Jestliže u Desatera lze hovořit o dělení jejich obsahu na dvě poloviny zabývající se vztahem k Bohu a poté vztahem k lidem u Dvanáctera tomu tak není. Po obsahové stránce se Dvanáctero s Desaterem také příliš neshoduje, avšak můžeme zde nalézt několik podobných znaků. U obou zákonů vystupuje Bůh jako Stvořitel nebe a země a všeho ostatního. Dále také figuruje jako postava milosrdná a zároveň trestající. První přikázání Bible Svaté zakazuje uctívat jiné Bohy:

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl z egyptské země z domu otroctví. Nebudeš mít jiného Boha mimo mne.“⁵⁷

Jak dokazuje následující ukázka, také v Holy Piby se můžeme setkat se zákazem uctívání jiných Božstev:

„Ó generace Etiopie, neměj jiného Boha kromě Stvořitele nebe a země a věcí odtud. Pěj chválu a zvolej Hosanna k vašemu Pánu Bohu...“⁵⁸

---

⁵⁶ V originálu „Go and administer this Law through thine apostles unto the children of Ethiopia and command them to rise from the feet of their oppressors.“ (Rogers 2007: 34).

⁵⁷ Exodus 20, 2-3

⁵⁸ V originále „O generation of Ethiope, thou shalt have no other God but Creator of Heaven and Earth and things thereof. Sing ye praises and shout Hosanna to the lord your God...“ (Rogers 2007: 38).

Další shodný prvek, který figuruje v obou textech je den odpočinku považovaný za svatý. Ve třetím přikázání Bible Svaté je psáno:

„V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.“⁵⁹

V Holy Piby se den odpočinku objevuje ve dvanáctém přikázání:

„...pro Jeho Božské Veličenstvo našeho Pána, jenž stvořil zemi a nebe za šest dnů a sedmého dne odpočíval; i ty jej budeš sedmého dne slavit, neboť jsi požehnaný Pánem.“⁶⁰

Důraz na morální jednání jedinců ve společnosti se objevuje jak v Desateru tak Dvanáctěru. Ve čtvrtém přikázání Desatera je psáno:

„Ctí svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“⁶¹

V prvním a druhém Svatém přikázání Dvanáctěra se objevuje:

„Milujte jeden druhého, Ó děti Etiopie, neboť není jiné cesty, jak můžete milovat Pána vašeho Boha.“

„Budte pracovití, šetrní a plodní, Ó potomstvo Etiopie, neboť není jiné cesty, jak můžete ukázat vděčnost Pánu vašemu Bohu, neboť mnoho požehnání věnoval všemu lidstvu na zemi.“⁶²

---

⁵⁹ Exodus 20, 11

⁶⁰ V originále „...for His Divine Majesty the Lord our Lord in six days created the heaven and earth and rested the seventh, ye also shall hallow the seventh day, for it is blessed by Lord.“ (Rogers 2007: 38).

⁶¹ Exodus 20, 12

⁶² V originále první přikázání „Love ye one another, O children of Ethiopia, for by no other way can ye love the Lord your God.“ V originále druhé přikázání „Be thou industrious, thrifty and fruitful, O offsprings of Ethiopia, for by no other way can ye show gratitude to the Lord your God, for the many blessings he has bestowed upon earth free to all mankind.“ (Rogers 2007: 36).

Bible černého muže po vzoru Bible křesťanské obsahuje Svatá přikázání. Ta představují nejdůležitější zásady, kterými se řídí náboženský a mravní život věřících ve společnosti.

4.4 Svatá země

Svatá země nebo také země zaslíbená plní v obou našich teologických dílech roli vysněné země, v níž budou lidé vysvobozeni z otroctví a budou vytrženi ze světa podsvětí a utrpení každodenního života. Pro Bibli Svatou se touto oblastí stala země ležící za Jordánským mořem, která se rozprostírá na dnešním území Izraele a části Palestiny. V Holy Piby pak nalezneme ideální zemi na území africké Etiopie.

Svatá země je v biblickém slova smyslu zemí, která byla lidu Izraele vložena Bohem do rukou. Představuje tedy zemi jejich otců. V První knize Mojžíšově Genesis se Izraelský lid usídlil v oblasti Egypta, kde zpočátku žil spokojeně. O několik pokolení později žili potomci lidu Izraele již jako otroci panovníka této země:

„Ztrpčovali jim život tvrdou otročinou při výrobě cihel a všelijakou prací na poli. Všechnu otročinu, kterou na ně uvalili, jim ještě ztěžovali surovostí.“⁶³

Za vysvoboditele z područí Egypta si Bůh vyvolil Mojžíše, jemuž později vložil do rukou zákon ustavující nový způsob života. Po samotném odchodu ze země utlačovatelů, tedy exodu, byli Izraelité nuceni bloudit pouští po čtyřicet let. Stalo se tak, protože opakovaně docházelo k prohřeškům jejich víry v Boha. Sám Mojžíš nikdy nevstoupil do Svaté země, kterou Bůh často nazýval „zemí oplývající mlékem a medem“:

„Čtyřicet let chodili Izraelci pouští, dokud do jednoho nezmizel celý ten pronárod bojovníků, kteří vyšli z Egypta, protože neposlouchali Hospodina. O nich se

---

⁶³ Exodus 1, 14

*Hospodin zapřísáhl, že jim nedovolí spatřit zemi, o které přisáhl jejich otcům, že nám ji dá, zemi oplývající mlékem a medem.*⁶⁴

V Holy Piby se stává vyvoleným lidem „etiopské potomstvo“ a sama Etiopie zde vystupuje jako země pomazaná a požehnaná:

„...požehnaná jsi ty Etiopie, pro tento den jsi pomazaná a požehnaná požehnáním.“⁶⁵

Etiopie se tedy stává „zemí oplývající mlékem a medem“, kde lid již nebude žít v otroctví a v bídě. Myšlenka repatriace se stala ústředním bodem provázející dějovou linii celého díla:

„Otec, Bůh všeho, je blízko, třebaže daleko bloudíme; zavolej nás zpět, teď všichni v jednom přijdeme, děti do Afriky: Blíže, Ó Bože, k tobě; blíže k tobě.“⁶⁶

Pastýř Athlyi společně s apoštoly šířili tuto myšlenku po celém Karibiku a Severní Americe. Kázali a hlásali jednotu a bratrské spojení v zemi jejich otců:

„...a vyšlete posláni k etiopské zemi, kterou jsem dal jejím dětem na počátku Světa, tak připraví základ pro všechny příští generace Etiopie.“⁶⁷

Bůh také zemi zaslíbenou Etiopii připravil v jejím přírodním i materiálním bohatství. Na rozdíl od Bible křesťanské Athlyiovi stoupenci v dějové linii Holy Piby nevkročí do africké Svaté země, pouze k tomu nabádají.

Marcus Garvey zde figuruje tedy jako apoštol hlásající evangelium. Od Athlyi také obdržel mapu života vytvořenou Bohem Elijahem, aby vedl

---

⁶⁴ Jozue 5, 6

⁶⁵ V originále „... blessed be thou Ethiopia for this day thou art anointed, thou are blest with blessing.“ (Rogers 2007: 27).

⁶⁶ V originále „Father, thou God of all, closer to thee even though afar we stray; thou hast call us back, now all in one we come, children in Africa: Closer, oh God, to thee; closer to thee.“ (Rogers 2007: 51).

⁶⁷ V originále „...and send forth a mission unto the land of Ethiopia which I hath given to her children from the beginning of the Word, that they prepare a foundation for all the posterities of Ethiopia.“ (Rogers 2007: 83).

etiopský lid ke spáse. V tomto aktu můžeme nalézt odkaz na lodní společnost *Black Star Line* založenou Marcusem Garveyim, která měla sloužit k masovému návratu Afričanů do rodné země. V Holy Piby nalezneme věty typu:

„...a dej jej do rukou tvého kolegy, jenž jede do země Etiopie (Afriky).“⁶⁸

Vidíme, že Svatou zemi si lze představit různě a přesto velice podobně. V obou interpretacích vysněné země figuruje klíčová postava Boha, jenž ji věnuje vybranému lidu. Tento lid také nese shodný název se Svatou zemí, která mu byla Bohem zaslíbená. Objevuje se zde lid Izraele a lid Etiopie a analogicky pak Svatá země Izrael a Svatá země Etiopie.

Existuje mnoho odůvodnění, proč se Afričané odkazují právě k Etiopii. Již dříve jsem uvedla, že tato země neměla nikdy dlouhodobou zkušenost s evropským útlakem a zároveň patří mezi nejstarší africké země, které přijaly křesťanství⁶⁹. Dalším důležitým prvkem se stala kniha *Kebra nagast*⁷⁰ pocházející ze 14. století z oblasti Etiopie. Jedná se o starou královskou kroniku plnou legend dokládající krevní spojení s biblickým králem Šalamounem a etiopskou královnou Azeb Saba Makebou ze Sáby. Vezmeme-li všechny tyto faktory, pak se není čemu divit, že právě Etiopie přejala roli biblické země zaslíbené v kontextu Bible černého muže.

---

⁶⁸ V originále „...and give it in the hands of thy colleague that he go the land of Ethiopia (Africa).“ (Rogers 2007: 83).

⁶⁹ Zmínka o Etiopii se vyskytuje i ve Starém zákoně, kde se objevuje kúšská tedy etiopská žena jako jedna z manželek Mojžíše.

⁷⁰ *Kebra nagast* je doslova Kronika králů (Halama 2008: 31).

5 ZÁVĚR

Hlavním cílem mé práce bylo ukázat, jak jsou si rastafariánství a křesťanství podobné a naopak jaké základní rozdíly lze nalézt v jejich náboženských představách. Jako metodu jsem používala obsahovou analýzu dvou významných teologických děl - Bible Svaté a Bible černého muže (Holy Piby), která byla sestavena poměrně nedávno.

Holy Piby nebo také Bible černého muže byla sepsána Robertem Athlyim Rogersem. Pod jeho vedením následně vznikla athlikánská církev, která šířila slovo Boží obsažené v nově sepsaném evangeliu. Text Holy Piby klade velký důraz na sebeurčení, emancipaci a hrdost na africké kulturní dědictví. Svatá Piby se stala důležitým zdrojem inspirace pro vznik i vývoj rastafariánského hnutí. V dnešní době je považována za posvátnou knihu všech rastafariánů.

Pro obě tato díla je charakteristická víra v jednoho Boha, jenž se v kontextu Holy Piby zhmotnil do vzezření Boha Etiopie. Stejně jako v Bibli křesťanské i v Bibli černého muže vystupuje Bůh jako trojjediný. Jak Bible Svatá tak Bible černého muže obsahuje Svatá přikázání, vyvolený lid nebo zemi zaslíbenou.

Jak jsem se pokusila ilustrovat na zvolených ukázkách či pasážích z obou děl, i přes prvotní podobnost některých idejí, mezi nimi existují značné rozdíly. Na rozdíl od Bible Svaté vystupuje v Holy Piby Bůh Etiopie se jménem Elijah a Svatou Trojici tvoří Bůh, Svatý Zákon a Duch svatý. Zatímco v Bibli Svaté se objevuje věrný služebník Mojžíš a Syn Boží Ježíš Kristus, v Bibli černého muže figuruje pouze samotný autor evangelia. Pastýř Athlyi tedy vystupuje jako prostředník mezi Bohem a vyvoleným národem, zvěstovatel Svatého Zákona a zároveň jako etiopský Mesiáš. Zaslíbenou zemí je v obou teologických dílech ta, v níž bude Bohem vyvolený lid vysvobozen z otroctví a utrpení každodenního života. V Holy Piby nalezneme ideální zemi na území Etiopie. Ta se stala pro její historii nejvhodnější k návratu afrického lidu, každoročně do ní putují desítky rastafariánů, aby uviděli „zemi oplývající mlékem

a medem“. V Bibli černého muže se také vyskytují čelní představitelé panafricanismu, kteří zastávají roli apoštolů zvěstujících evangelium etiopského Boha. Nejdůležitějším apoštolem se pak stává Marcus Garvey, který šířil během svého života myšlenku repatriace neboli v biblickém slova smyslu ideu exodu.

Holy Piby předcházela vzniku samotného hnutí rastafari, není tedy divu, že mnoho prvků dnes využívaných jeho členy nenalezneme v jejím obsahu. Mezi tyto prvky patří víra v pád Babylonu, která je opřena o křesťanský biblický text z poslední knihy Zjevení. Babylon v rastafariánství symbolizuje západní konzumní společnost, která v minulosti dovolila z Afričanů dělat otroky. V rámci Holy Piby tento nový název nahrazující křesťanské peklo nefiguruje. Také ztotožnění etiopského císaře Haile Selassieho s bohem *Jah* a Mesiášem, jenž je podstatným bodem věrouky rastafariánství není v Holy Piby explicitně obsaženo. Mezi další prvky nevyskytující se v Bibli černého muže patří užívání marihuany, dodržování alimentárních pravidel nebo zvláštní úprava vlasů. Ty naopak můžeme nalézt v knihách Mojžíšových, tedy ve Starém zákonu.

Jak ukázala tato práce, rastafariánství je prokazatelně plodem křesťanství a jako takové je mu velice podobné. Holy Piby je svým způsobem novodobější verzí Bible Svaté reflektující chyby, kterých se samotná církev za dob kolonialismu vědomě dopustila vůči obyvatelům Afriky. Dílo svým obsahem vybízí k míru a toleranci, nikoliv k boji. Nabádá k rovnosti, hrdosti, emancipaci a sjednocení afrického lidu.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

6.1 Monografie a odborné články

Barett, Leonard E.: 1997 – The Rastafarians. Boston: Beacon Press.

Bible – Český ekumenický překlad: 2008. Praha: Česká biblická společnost.

Foehr, Stephen: 2008 - Jamajka a její bojovníci: reggae, kořeny a kultura. Brno: Jiří Vaněk.

Halama, Ota: 2008 - Rastafari: pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života. Praha: Volvox Globator.

Homiak, John: 1994 - Rastafari Voices Reach Ethiopia. American Anthropologist 4: 958-963.

Kašpar, Oldřich: 2002 – Dějiny Karibské oblasti. Praha: Lidové noviny.

Mojdl, Lubor: 2005 - Etiopie. Praha: Libri.

Neuman, Saša: 2005 - Reggae. Praha: Torst.

Rogers, Robert A.: 2007 - The Holy Piby. The Blackman's Bible. New York: Cosimo.

Savishinsky, Neil J.: 1994 - Rastafari in the Promised Land: The Spread of a Jamaican Socioreligious Movement among the Youth of West Africa. *African Studies Review* 3: 19-50.

6.2 Bakalářská práce

Hvízdal, Jan: 2010 - Symboly a jejich tranzice: příklad rastafariánské subkultury. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. Filozofická fakulta. Katedra antropologie.

7 RESUMÉ

This work describes the background of the origin and development of the Rastafari movement. The Rastafari movement is the most recent religious expression of a people who have an experience with a colonial oppression and Christianity. The Rastafarians view Ethiopia as the “promised land”, the place where African-American people will be repatriated from all Western countries. The members also believe that Haile Selassie, previous Emperor of Ethiopia, is the African Messiah.

The first part of this work outlines the origin and development of this socio-religious movement within the slum communities in Jamaica. In the second part I focus on the relationship between the Christian Bible and Holy Piby - The Blackman’s Bible. The Holy Piby is the sacred text of all Rastafarians. It was compiled by Shepherd Robert Athlyi Rogers and published in 1924. The Holy Piby is altered version of the Christian Bible and provides an anti-slavery theology with a new Ethiopian Gospel.

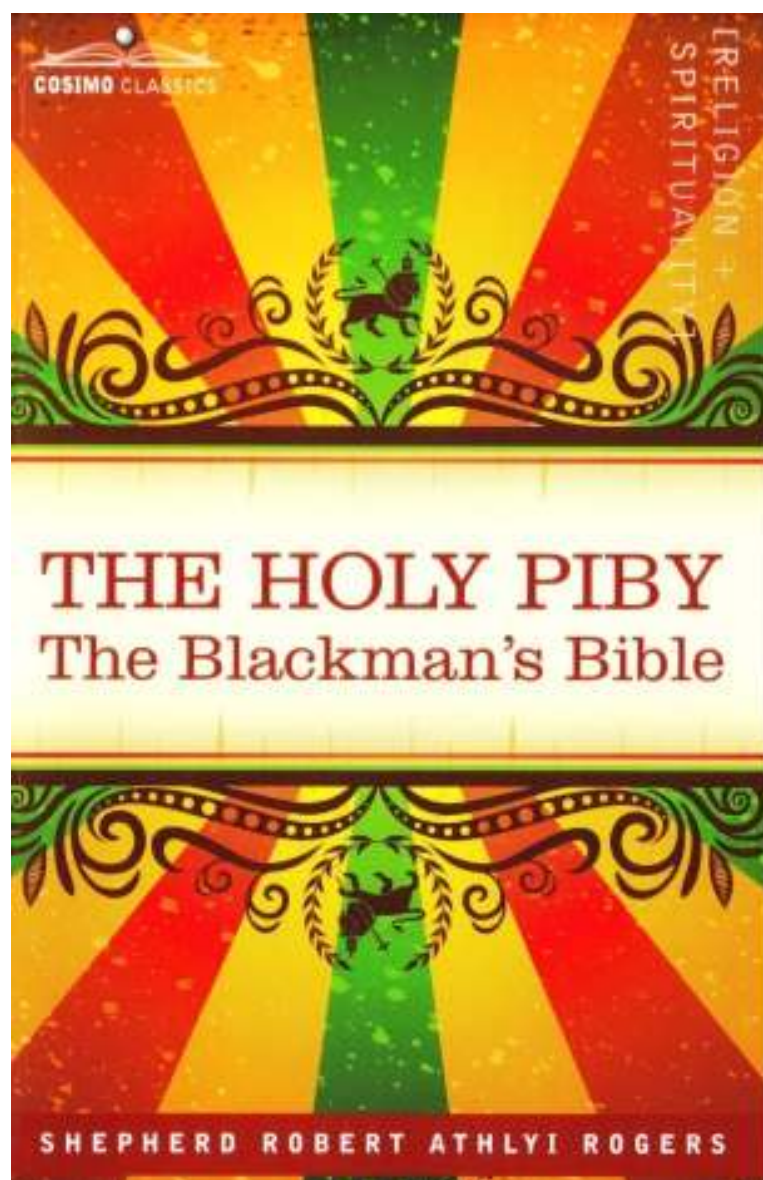
8 PŘÍLOHY

1. Horský rastafarián s holí a obrazem Haile Selassieho.
2. Titulní strana rastafariánské Holy Piby.
3. Úplné znění Dvanáctera přikázání obsažené v Holy Piby.

Obrázek 1 - Horský rastafarián s holí a obrazem Haile Selassieho (Barett 1997: 107).

Obrázek 2 - Titulní strana rastafariánské Holy Piby (Rogers 2007).

THE HOLY PIBY
The Holy Commandments

1.

Love ye one another, O children of Ethiopia, for by no other way can ye love the Lord your God.

2.

Be thou industrious, thrifty and fruitful, O offsprings of Ethiopia, for by no other way can ye show gratitude to the Lord your God, for the many blessing he has bestowed upon earth free to all mankind.

3.

Be ye concretize(d) and ever united, for by power of unity ye shall demand respect of the nations.

4.

Work ye willingly with all thy heart with all thy soul and with all thy strength to relieve suffering and oppressed humanity, for by no other way can ye render integral service to the Lord your God.

5.

Be thou clean and pleasant, O generation of Ethiopia, for thou art anointed, moreover the angles of the lord dwelleth with thee.

6.

Be thou punctual, honest and truthful that ye gain favour in the sight of the Lord your God, and that your pathway be prosperous.

7.

Let no people take away that which the Lord thy God giveth thee, for the Lord shall inquire of it and if ye shall say some one hath taken it, ye shall in no wise escape punishment, for he that dieth in retreat of his enemy the Lord shall not hold him guiltless, but a people who dieth in pursuit of their enemy for the protection of that which the Lord God giveth them, shall receive a reward in the kingdom of their Father.

8.

Thou shalt first bind up the wound of thy brother and correct the mistakes in thine own household before ye can see the sore on the body of your friend, or the error in the household of thy neighbour.

9.

O generation of Ethiopia, shed not the blood of thine own for the welfare of other for such is the pathway to destruction and contempt.

10.

Be ye not contented in the vineyard or household of others, for ye known not the day or the hour when denial shall appear, prepare ye rather for yourselves a foundation, for by no other way can man manifest love for the offsprings of the womb.

11.

Athlyi, Athlyi, thou shepherd of the Holy Law and of the children of Ethiopia, establish ye upon the Law a Holy temple for Lord according to thy name and there shall all the children of Ethiopia worship the Lord their God, and there shall the apostles of the shepherd administer the law and receive pledges thereto and concretize within the law. Verily he that is concretized within the Law shall be a follower and a defender thereof, more-over the generations born of him that is concretize within the law are also of the law.

12.

O generation of Ethiopia, thou shalt have no other God but the Creator of Heaven and Earth and the things thereof. Sing ye praises and shout Hosanna to the Lord your God, while for a foundation ye sacrifice on earth for His Divine Majesty the Lord our Lord in six days created the heaven and earth and rested the seventh; ye also shall hallow the seventh day, for it is blessed by the Lord, therefore on this day thou shall do no manner of work or any within gates.

Text 3 - Úplné znění Dvanáctera přikázání obsažené v Holy Piby (Rogers 2007: 36-38).